

F. 1-B, Op. 5, A-E 415,
E. 3-17, CDA, Sofia

4.2.1960
11.2.1960

3

АНТОН ЮГОВ: Другари, на 4 февруари т.г. се проведе съвещание на Политическия консултативен комитет на страните-участници във Варшавския договор, което се откри с кратко встъпително слово от др. Н.С. Хрущов.

На съвещанието освен делегациите на страните-участници във Варшавския договор присъствуваха и наблюдатели от Китайската народна република, Корейската народнодемократична република, Монголската народна република и Демократична република Виетнам. На самото съвещание беше договорено демократична република Виетнам да участва негласно, за да не бъде обвинена, че е нарушила Женевското споразумение.

Съвещанието се проведе при следния дневен ред:

1. Размяна на мнения по важни международни проблеми във връзка с предстоящите преговори със западните държави за всеобщо и пълно разоръжаване и сключване на мирен договор с Германия.

2. Приемане на декларация на държавите-участници във Варшавския договор.

На съвещанието от името на делегациите на държавите-участници във Варшавския договор, по азбучен ред на страните, се изказаха председателите на министерските съвети на съответните държави, с изключение на унгарската делегация, от името на която говори др. Я. Кадар.

Какво е характерно в изказванията ?

Преди всичко в тях беше даден израз на пълното единодушие на социалистическите страни по оценката на съвременното международно положение. Единодушно беше изтъкнато, че линията на разведряване на международното положение, на мирно съвместно съществуване, провеждана във външнополитическата дейност на социалистическите страни начело със Съветския съюз е единствено правилна линия. Всички единодушно подчертаха изключително важното значение на посещението на др. Хрущов в Съединените американски щати и разговорите, които той води с президента Айзенхауер. Това посещение се оценява от всички наши социалистически страни като събитие от историческо значение, което положи началото на преломен момент в развитието на отношенията между Изтока и Запада.

Във всяко от изказванията имаше нещо свое, особено, което характеризира положението на съответната социалистическа страна в района, където тя се намира. В изказването си др. Ото Гротевол например се спря главно на въпроса за сключването на мирен договор с Германия и на развитието на положението в Западна Германия в сегашния момент. Другарят Гротевол приведе данни, които свидетелствуват за продължаващата се милитаризация и фашизация в Западна Германия. Той изтъкна, че в Западна Германия досега са били изградени 600 бази за изстрелване на ракети и термоядрени оръжия, които в голямата си част са съсредоточени около границите на ГДР и Чехословашката република. Западногерманските

управляващи кръгове извършвали големи приготовления за изграждане на своите военноморски сили. Две трети от военноморския флот на Западна Германия понастоящем се намирал в Балтийско море. Той отбелязва, че сега държавният апарат, в който са привлечени много бивши фашистки дейци, все повече попада под властта на военното министерство.

За сериозната опасност, която германският милитаризъм представлява за мира в Европа, подробно говориха и другарите Широки и Циранкеевич. Във всички изказвания, разбира се, германският въпрос стоеше в центъра, тъй като той беше един от основните въпроси на дневния ред и е свързан с предстоящата среща на високо равнище.

В изказването на нашата делегация също така беше изразено пълно съгласие с оценките и предложенията в декларацията.

По-подробно ние се спряхме на положението на Балканите.

Настъпилото разведряване на международната обстановка дава своето благоприятно отражение и върху положението на Балканите. И тук идеята за мирно съвместно съществуване, за разбирателство и сътрудничество намира все по-благоприятна почва сред обществеността в несоциалистическите балкански страни и особено в Гърция. Характерно е да се отбележи, че нашите южни съседки Турция и Гърция са изправени пред големи политически и икономически затруднения, които тежко се отразяват върху живота на трудещите се.

Определено може да се каже, че икономическото положение на Турция е извънредно тежко. Това се дължи главно на изоставането на икономиката и на непосилните военни разходи. Турция сега издържа два пъти повече войски, отколкото имат всички нейни партньори в Европа, взети заедно. Това води до по-нататъшно обедняване на

трудещите се, до ограничаване на дейността на много клонове в турското стопанство.

Вътрешнополитическата обстановка в Турция се характеризира сега с все по-задълбочаващите се противоречия между трудещите се и управляващата олигархия, което намира израз и в острата борба на управляващата Демократическа партия и опозиционната Народнорепубликанска партия. Трябва да се отбележи обаче, че в Турция все още няма политическа организация, която да сплоти патриотичните сили и ги поведе на борба против антинародната политика на правителството.

Държавните ръководители на Турция продължават да следват курса на "студената война". Те са враждебно настроени към Съветския съюз и останалите социалистически страни, макар и в последно време да се забелязва у тях тенденция на смекчаване на отношението им към нашите страни.

Общата тенденция към разведряване на международната обстановка налага и на турските управници известно маневриране, тъй като те сериозно се плашат от изолация не само вътре в страната, но и на международната арена. Напоследък например от страна на турското правителство бяха предприети някои стъпки за създаване на контакти с нас. Турското правителство отзова бившия свой пълномощен министър в София, който се държа у нас подчертано враждебно, предложи търговски преговори, при които за пръв път от няколко години насам ще бъде сключена търговска спогодба на базата на съгласувани листи, вместо досегашните отделни единични сделки; прие и стана инициатор на редица културни срещи и други мероприятия. Като се държи сметка за положението в тази страна, ние смятаме и занаяпред да поддържаме тенденциите към нормални добросъседски отношения, да разширяваме връзките и същевременно да разобличаваме военните приготовления, които и сега се извършват от турските управляващи кръгове.

По-друго е положението в Гърция. Гърция също изпитва сериозни икономически затруднения, произтичащи от едностранчивото насочване на нейните икономически връзки към западните страни, както и от непосилните военни мероприятия, за които се изразходват над 40% от гръцкия бюджет. Правителството на Гърция все по-тясно обвързва страната с политическите и военностратегическите планове на САЩ. В същото време то има хладно и дори враждебно отношение към социалистическия лагер, към нашата страна.

Управляващата върхушка представлява най-реакционните капиталистически среди, верни и послушни на своите западноевропейски господари. Но в Гърция се извършва забележима поляризация на обществените сили. Около ЕДА се групират все повече противниците на военнлюбивата авантюристична политика на гръцкото правителство. Разраства се борбата на народа, на демократичната общественост за подобряване на отношенията със социалистическите страни. Ние считаме, че вътрешната обстановка благоприятства да продължим и по-нататък дейността за разширяване на икономическите и културните връзки с Гърция за обмен на делегации от парламентарни, културни и спортни дейци и т.н. Това ще насърчи още повече онези среди, които се борят за сближаване със социалистическите страни, за политика на мир, дружба и сътрудничество.

Що се отнася до Югославия, то действията на югославските ръководители през последно време на Балканите са известни и те наистина могат да бъдат наречени провокаторски. Известно е например, че югославските ръководители навремето се съгласиха да участвуват в една среща на високо равнище на Балканите, предложена през 1957 година от Правителството на Румъния. Между това, преди няколко месеца в речта си в гр. Ниш

президентът Тито по същество отрече възможността за такава среща, оправдавайки своята нова позиция със съществуващите спорни въпроси между България и Гърция, между Югославия и Албания, между Албания и Гърция и т.н. Разбира се, пред лицето на очертаващата се все по-ясно международна изолация на Югославия и падането на нейната цена в очите на западните империалисти югославските ръководители търсят контакти с нас. Те например задоволеха редица наши искания при сключване на търговската спогодба за текущата година, направиха нови предложения за сътрудничество по държавна линия. Ние считаме за правилно, без да отиваме на каквито и да било идейни отстъпки, да продължим да развиваме връзките и сътрудничеството с Югославия по държавна линия, по линия на търговията на взаимноизгодна основа.

Тенденциите за мир, разбирателство и добросъседство намират израз в единодушното одобрение, с което не само народите в социалистическите страни, но и народите, широките обществени слоеве в капиталистическите балкански държави посрещат миролюбивите инициативи и предложения на Съветския съюз и другите социалистически държави. Показателен е в това отношение интересът, с който беше посрещнато предложението на др. Н.С.Хрущов за превръщане на Балканите в безатомна и безракетна зона. Сред балканските народи продължава да се обсъжда предложението на др. Киву Стойка за съвещание на ръководителите на балканските държави. Голямо политическо оживление предизвикаха в нашите южни съседи и особено в различните обществени среди в Гърция предложенията, които др. Живков направи в речта си пред IV-та сесия на Народното събрание през декември миналата година за подобряване на отношенията между балканските държави и укрепване на мира на Балканите. С особен интерес беше

посредното нашето предложение за намаляване на въоръжените сили на балканските държави, като се сведат до размери, необходими за охрана на границите и поддържане на вътрешния ред, и предложението за сключване на двустранен пакт за ненападение с Гърция, а така също и редицата конкретни мероприятия за разширяване на икономическите, търговските и културните взаимоотношения между Народна република България и Гърция и Турция.

Целият ход на събитията на Балканския полуостров показва, че все повече расте превесът на силите, борещи се за промяна в обстановката на Балканите, за установяване на атмосфера на добросъседство, мирно съвместно съществуване и сътрудничество.

Централният комитет на нашата Партия и Правителството считат, че при това положение на Балканите сега е нужна още по-тясна координация на миролюбивите усилия на Румънската народна република, Народна република Албания и нашата страна, по-голяма гъвкавост в нашата политика. Ние смятаме, че трябва да се организира една среща на министрите на външните работи на нашите три социалистически страни на Балканите. На тази среща могат да се набележат съгласувани по-нататъшни мероприятия за оказване на поддръжка на миролюбивите тенденции в останалите балкански страни, преди всичко в Турция и Гърция, да се използват някои благоприятни условия за подобряване и развитие на отношенията с Турция и Гърция, за укрепване на балканския мир.

От името на съветската делегация на съвещанието произнесе реч др. Хрущов, на която аз искам по-подробно да се спра.

Какви главни моменти засегна той ?

Преди всичко др. Хрущов подчерта, че сега ние преживяваме най-важния момент в международното положение, който се характеризира с подчертаното превъзходство на силите на социалистическия лагер и с краха на политиката на американските и другите западни империалисти.

Настъпилите изменения в света - каза той, се дължат преди всичко на бурния икономически подем на социалистическите страни, на огромните достижения на нашата наука и техника.

Това са солидни доводи, пред които не могат да не се замислят враговете. Убедителен довод за югъществото на социалистическия лагер е изстрелването на новите свръхмощни ракети в района на Тихия океан. Др. Хрущов отбеляза, че попаденията на тези ракети са по-точни от това, което е съобщено вече в печата, но засега те считат, че не е нужно да се дават нови публикации.

Западните страни все повече разбират, че старите методи на заплаха и натиск срещу социалистическите страни с всеки изминат ден стават все по-негодни. Пред тях има само една алтернатива - "По-добре съвместно да съществуват, отколкото да не съществуват" / "Лучше сосуществовать чем не существовать", както се изрази др. Хрущов /.

Характерен показател за силата на социалистическия лагер, за неговата роля в международния живот е, че в последно време на империалистите не се удаде да разпалят нито едно военно огнище, в който и да било район на света. Това е успех на нашата политика, в основата на която лежи ленинският принцип за мирно съвместно съществуване.

Наша задача сега е в областта на външно-политическата си дейност да не даваме какъвто и да било повод за провокации, които биха могли зле да се отразят върху отношенията между капиталистическите и социалистическите страни - отношения, в които напоследък се забелязва значително подобрене.

Ако империалистите продължават своето упорство против нашата политика за намаляване на международното напрежение, от това ще загубят преди всичко те, тъй като още повече ще се разобличат пред световното обществено мнение.

Др. Хрущов подчерта, че тази наша политика в никакъв случай не може да се счита като пацифистична политика. Не за пацифизъм става дума, а за обуздаване на войнолюбците, за спасяване на човечеството от ужасите на една нова война, което отговаря на интересите на всички народи.

Ако се подадем на провокациите на империализма и тръгнем по пътя на изостряне на отношенията със западните страни, ние ще загубим. Социалистическите страни ще се изолират от другите миролюбиви държави и народи, с което фактически ще помогнем на империализма.

От друга страна, една политика на изостряне на напрежението ще повлияе отрицателно върху нашите бюджети, върху икономическото развитие на нашите страни, върху жизнения уровень на народите.

Ние сме за мирно съвместно съществуване - каза др. Хрущов, за мирно икономическо съревнование с капиталистическите държави. Но в тази си политика, както досега, така и занапред ние не можем да се съгласим на каквито и да било принципиални отстъпки на враговете.

Да провеждаме тази политика, това означава да живеем без война, без вмешателство във вътрешните работи на другите страни, да развиваме международната търговия и т.н. В същото време, що се отнася до идеологията, ние по този въпрос сме наясно - абсолютно никакви идеологически отстъпки не можем да правим на империализма.

Ето защо в международните отношения трябва да провеждаме гъвкава политика, да развиваме отношенията със западните държави на взаимно приемлива основа.

По-нататък др. Хрущов отбеляза, че сега светът навлезе във фазата на мирни преговори между социалистическите страни и западните държави. Но това съвсем не означава, че мирът е вече заздравен. Необходимо е да укрепваме много усилия от наша страна, необходимо е да укрепваме нашето единство, особено като се има предвид дейността на враждебните сили, които открито се проявяват в лицето на Рокфелер, Труман, Ачесън, западногерманските милитаристи и др.

Задачата за укрепване на мира изисква да се борим за постигане на всеобщо и пълно разоръжаване, за сключване на мирен договор с Германия. Трябва да развиваме в най-широк фронт борбата за разоръжаване, като мобилизираме обществените сили във всички страни.

Накратко др. Хрущов се спря на въпроса за значението на едностранното намаляване на въоръжените сили на Съветския съюз. Той подчерта, че това мероприятие не ще отслаби нашата отбранителна способност. Армията е снабдена с най-модерни оръжия. Бомбардировачите, военните кораби и някои други оръжия вече са остарели. Решаващо оръжие на съвременния етап са ракетната техника и подводните лодки.

Др. Хрущов каза, че сега може да се помисли за преминаване към териториална система на войската, за съкращаване и изтегляне на съветските войски от Полша и Унгария. Но това е въпрос, който трябва спокойно, без бързане да решат самите полски и унгарски другари.

В своето изказване той се спря и на значението на Комитета на десетте по разоръжаването, който се свиква на заседание на 15 март. Известно е, че в този комитет участвуват 5 социалистически и 5 капиталистически държави. Фактът, че западните страни се съгласиха да преговарят със социалистически страни по най-главния въпрос — по въпроса за разоръжаването, на паритетни начала, е твърде знаменателен.

Принципът на паритета по същество означава едно признание от западните държави, че половината свят принадлежи на социализма, макар това аритметически да не е така. От друга страна, това означава, че империалистите са загубили вече своето превъзходство, защото в противен случай те не биха се съгласили на една такава стъпка. Този факт е израз на новото развитие в света, на новото съотношение на силите в полза на мира и социализма.

След това др. Хрущов се спря на въпроса за предстоящата среща на високо равнище.

Първият въпрос, по който ще разговарят на тази среща, е въпросът за всеобщото и пълно разоръжаване. Той изтъкна, че западните страни очевидно ще правят опити да отвлечат съвещанието в разглеждане на детайли и някои технически въпроси. Нашата линия обаче ще бъде да се издигат на преден план главните въпроси, от успешното решаване на които зависи по-нататъшното намаляване на напрежението.

Друг въпрос, който западните страни ще се опитат също да замъглят, е въпросът за контрола. Ние не веднаж сме заявявали, че контролът не е самоцел, а средство. Контролът трябва да съответствува на всеки етап от разоръжаването.

На срещата на високо равнище ще бъде обсъждан и проблемът за забрана на опитите с термоядрени оръжия. Тук има два главни въпроса: Първо, въпросът за подземните взривове. Американците искат опитите под земята да бъдат изключени от споразумението. ние на тази въдица няма да се хванем. Защото на практика това означава да се легализират опитите с термоядрени оръжия. И второ, въпросът за установяване на определено число наблюдателни пунктове за контрол по изпълнение на съглашението за забрана на опитите с термоядрено оръжие. Нашето

мнение е, че трябва да се определи броят на постове за всяка страна. Същото мнение изказа и английският министър-председател Макмилън.

По германския въпрос др. Хрущов отбеляза следното: нашето мнение е да бъде сключен мирен договор с Германия, при което ще се разреши и въпросът за Западен Берлин. По този въпрос ние никакви принципиални отстъпки няма да правим.

Ако западните страни - каза др. Хрущов, не се съгласят да бъде сключен мирен договор с двете германски държави от наша страна ще бъде сключен договор с ГДР.

Накрая в речта си др. Хрущов отбеляза, че западните държави са предложили в разговорите на високо равнище да се включи и въпросът за отношенията между Изтока и Запада, срещу което Светският съюз не е възразил.

Той накратко се спря също на въпроса за подпомагане на слаборазвитите страни. Др. Хрущов подчерта, че нашите държави няма да се съгласят на съвместни мероприятия със западните държави, ако имат за цел не икономическото развитие и утвърждаване на свободата и независимостта на тези страни, а тяхното подчинение. Социалистическите държави и занапред ще оказват помощ на слаборазвитите страни по линия на двустранните съглашения. Разбира се, при определени условия това може да извършваме и заедно със западните държави, но само ако такава помощ съдействува за развиване на икономиката и културата на изостаналите страни.

На съвещанието се изказа и главнокомандуваният обединените въоръжени сили на Варшавския договор маршал Конев.

Той се спря главно на два момента:

1. Състоянието на въоръжените сили на НАТО и военните приготовления на страните от Североатлантическия пакт.

Както е известно, декемврийската сесия на НАТО отбеляза изоставането на западните държави в ракетно-ядреното въоръжаване. Разработили са план за създаване на 30 ракетни дивизиона със среден радиус на действие. Те продължават да изграждат ракетни бази, три от които ще бъдат в Италия и Турция.

Общо НАТО разполага с 50 дивизии, в първия ешалон от който само в централния европейски театър-24; с 34 дивизии във втория ешалон, в който се включват и войските на Франция и Алжир. Освен това разполагат с 10 хиляди самолети, от които 1,900 стратегически бомбардировачи. На разпореждане на командването на НАТО са предоставени 3,700 самолета.

Западните страни и особено Съединените американски щати са в тревога, че изостават в ракетната техника, че в това отношение социалистическият лагер е отишъл далеч напред. Съединените американски щати се стремят да компенсират своето изоставане в областта на ракетната техника с увеличаването на стратегическата авиация, която у тях е главната ударна сила. Принудени са да преразгледат своята програма за производство на междуконтинентални ракети, като значително увеличават средствата за тази цел. Повече от 45 милиарда, или 57 % от бюджета на Съединените американски щати за 1960 година отива за военни нужди.

2. За въоръжените сили на Варшавския договор. Миналата година мина под знака на качествено подобряване на войските на Варшавския договор, тяхното снабдяване с нова бойна техника и най-модерно оръжие. Провежда се редовна подготовка на ръководните кадри на войските

Следва да се отбележи, че докато при НАТО главното ударно оръжие е стратегическата авиация, при нас е ракетното оръжие.

Счита се за целесъобразно да се запази численият състав на мирновременните войски.

С оглед на по-нататъшното усиляване на боеспособността на войските от Варшавския договор Главното командване е набелязало редица мероприятия.

В своето изказване маршал Конев подчерта, че основната задача на войските на Варшавския договор е поддържането на постоянна бойна готовност. Наред с това поставя се задачата за задълбочено изучаване провеждането на съвременните операции, особено за първоначалния период на войната; задълбочено изучаване и овладяване на новите оръжия; изучаване на бойните свойства на оръжието за масово поражение; непрекъснато усъвършенствуване на бойната подготовка и изграждането на командните кадри и др.

Маршал Конев направи извода, че обединените въоръжени сили на Варшавския договор сега се намират в такова състояние, че при необходимост могат да използват най-мощните оръжия, с които разполагат, и да дадат съкрушителен отпор на агресорите.

След доклада на др. Конев съвещанието прие декларация, която беше подписана от първите секретари на централните комитети на партиите и председателите на министерските съвети на държавите-участнички във Варшавския договор. Декларацията вече е публикувана и не смятам да се спирам подробно на нея. В нея, както знаете, са засегнати главните въпроси на съвременното международно положение - за разоръжаването, за сключване на мирен договор с Германия и ликвидиране на ненормалното положение в Западен Берлин, за забрана на опитите с

термоядрени оръжия, за предстоящата работа на Комитета на десетте по разоръжаването и др. В нея са засегнати главно въпросите, които ще се обсъждат на предстоящата среща на високо равнище. Тя отразява най-важните моменти на провежданата от Съветския съюз и другите социалистически страни линия в международните отношения за намаляване на напрежението и за укрепване на мира - политика, която достига сериозни успехи.

Такива са някои от основните моменти, които характеризират работата на съвещанието на Политическия консултативен комитет.

Ние преценяваме, както отбелязва и др. Живков, че и съвещанието по въпросите на селското стопанство, и съвещанието на Политическия консултативен комитет са важни събития в нашия живот, в историята на нашите страни и партии. Обсъдените въпроси, обмяната на мнения и опит са важен принос в по-нататъшното укрепване на единството на нашите партии и страни, в разкриването на нови перспективи за икономическото и културното развитие на държавите от социалистическия лагер, за по-нататъшен успех на нашата външнополитическа дейност.

Трябва да отбележим, че и сега ние почувствувахме изключително голямата топлина и грижи на ЦК на КПСС, на съветското правителство и лично на др. Хрущов да ни помогнат за по-бързото решаване на въпросите, които стоят пред нашите страни. И на съвещанието на Политическия консултативен комитет се прояви с нова сила нашето единство и пълно взаимно разбирателство.